

Estem determinats a suposar que el futur s'assembla al passat únicament pel costum. Quan veig una bola de billar que es mou cap a una altra, la meva ment es veu immediatament portada per l'hàbit al seu efecte habitual, i s'anticipa a la vista concebent el moviment de la segona bola. No hi ha res en aquests objectes, considerats abstractament i de forma independent de l'experiència, que em condueixi a treure una conclusió com aquesta; i fins i tot després d'haver tingut experiència de molts efectes repetits d'aquesta classe, no hi ha cap argument que em determini a suposar que l'efecte serà conforme a l'experiència passada. Els poders pels quals actuen els cossos ens són completament desconeguts. Només percebem les seves qualitats sensibles: i quina raó tenim per pensar que els mateixos poders estaran sempre conjuntats amb les mateixes qualitats sensibles?

David HUME. *Resum del tractat de la naturalesa humana*

1. Expliqueu breument les idees principals del text i com hi apareixen relacionades (entre 40 i 80 paraules). [2 punts]
2. Expliqueu breument el significat, en el text, de les paraules o expressions següents (entre 5 i 15 paraules en cada cas): [1 punt]
 - a) «poders pels quals actuen els cossos»
 - b) «qualitats sensibles»
3. Per què diu Hume que «no hi ha cap argument que em determini a suposar que l'efecte serà conforme a l'experiència passada»? Feu referència als aspectes del pensament de Hume que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text. [3 punts]
4. Compareu la concepció de Hume del coneixement empíric (o coneixement pels sentits) amb una altra concepció del coneixement empíric que es pugui trobar en la història del pensament. [2 punts]
5. Creieu que Hume té raó quan defensa que no es pot demostrar racionalment que el futur s'ha d'assemblar al passat? Raoneu la resposta. [2 punts]

1. Expliqueu breument les idees principals del text i com hi apareixen relacionades (entre 40 i 80 paraules). [2 punts]

Model redactat de resposta:

Hume fa referència, en aquest text, a un determinat àmbit de realitat en el qual transcorren les anomenades qüestions de fet, o fets d'experiència. La filosofia d'Hume estableix que el coneixement de les qüestions de fet esta merament basat en l'experiència o en la contracció de l'experiència, és a dir, que si podem predir que una determinada causa serà succeïda per un determinat efecte és només perquè tenim el costum, basat en l'observació, que aquella causa sempre ha vingut acompanyada per aquell efecte.

Allò que percebem és, per tant, la conjunció de fets, però no la seva connexió, i suposem a més a més que aquesta conjunció donada en el passat es repetirà en el futur. La connexió causal entre fets no queda llavors justificada racionalment, per coneixement dels poders ocults dels fets, sinó merament establerta en virtut del costum.

Aparell conceptual:

Conjunció: qüestions de fet, experiència, contracció de l'experiència, costum, hàbit, memòria,

observació de les qualitats sensibles, desconeixement deis poders ocults, futur = passat.

Connexió: relacions d'idees, objectes de l'aritmètica, àlgebra i geometria, saber universal i necessari, episteme, conseqüències necessàries, certes, evidències, coneixement vertader, connexions causals, demostracions, si $a=b$ i $b=c$, llavors $a=c$.

2. Expliqueu breument el significat, en el text, de les paraules o expressions següents (entre 5 i 15 paraules en cada cas): [1 punt]

- a) «poders pels quals actuen els cossos» b) «qualitats sensibles»

Les respostes correctes són les següents:

- a) "poders pels quals actuen els cossos": Són aquells poders ocults rere les qualitats sensibles a partir deis quals es pot entendre racionalment la connexió causal entre fets.
- b) "qualitats sensibles": Són allò que apareix en l'observació de l'experiència, i rere la qual s'amaguen els poders ocults dels cossos.

3. Per què diu Hume que «no hi ha cap argument que em determini a suposar que l'efecte serà conforme a l'experiència passada»? Feu referència als aspectes del pensament de Hume que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text. [3 punts]

Les respostes apareixen en l'esquema següent:

- Hume distingeix dos àmbits de realitat: les qüestions de fet i les relacions d'idees.
- De les qüestions de fet únicament es percep o es coneix la conjunció de fenòmens, però no la seva connexió.
- El coneixement de la conjunció de fenòmens s'estableix en virtut de l'experiència o la contracció de l'experiència, és a dir, que s'estableix la conjunció de fenòmens a partir de l'hàbit, basat en l'observació, que a tal causa li ha seguit sempre tal efecte
- 1 una vegada hem observat que a tal causa li ha seguit sempre tal efecte, predim il·legítimament que aquesta conjunció se seguirà donant en virtut de la suposició que el futur serà com el passat.
- No obstant això, únicament seria legítim establir prediccions si coneguéssim la connexió causal entre fets, i no la seva conjunció, com és el cas
- No obstant això, els poders pels quals podria establir-se la connexió causal entre fets queden per a nosaltres ocultats, de tal forma que únicament en percebem les qualitats sensibles.
- És a dir, que el coneixement de les qüestions de fet es basa en l'observació empírica, i no en la raó.
- L'observació empírica només pot donar-nos eventuals conjuncions, però en cap cas connexions necessàries.
- Les connexions necessàries basades en la raó només es donen en l'àmbit de les relacions d'idees, això és, en l'àmbit de l'aritmètica, l'àlgebra i la geometria.
- Efectivament, en l'àmbit de les relacions d'idees és absolutament impossible que, per exemple, si $a=b$ i $b=c$, llavors a sigui diferent de c .

- Quan podem establir racionalment una connexió causal, llavors podem establir legítimament que aquesta connexió es donarà sempre.
- Quan únicament percebem la conjunció sense connexió causal, llavors no podem establir legítimament que aquesta conjunció vagi a donar-se sempre, perquè, en fer-ho, estem suposant que necessàriament el futur serà com el passat.

Model redactat de resposta:

Hume distingeix dos àmbits de realitat: les qüestions de fet i les relacions d'idees.

De les qüestions de fet, únicament se'n percep o se'n coneix la conjunció de fenòmens, però no la seva connexió. El coneixement de la conjunció de fenòmens s'estableix en virtut de l'experiència o de la contracció de l'experiència, és a dir, que s'estableix la conjunció de fenòmens a partir de l'hàbit, basat en l'observació, que a tal causa li ha seguit sempre tal efecte. I llavors, una vegada hem observat que a tal causa li ha seguit sempre tal efecte, predim il·legítimament que aquesta conjunció se seguirà donant, en virtut de la suposició que el futur serà com el passat.

No obstant això, únicament seria legítim establir prediccions si coneguéssim la connexió causal entre fets, i no la seva mera conjunció, com és el cas. Però els poders pels quals podria establir-se la connexió causal entre fets queden per a nosaltres ocultats, de tal forma que únicament en percebem les qualitats sensibles.

És dir, que el coneixement de les qüestions de fet es basa en l'observació empírica, i no en la raó. I l'observació empírica únicament pot donar-nos eventuals conjuncions, però en cap cas connexions necessàries

Les connexions necessàries basades en la raó només es donen en l'àmbit de les relacions d'idees, això és, en l'àmbit de l'aritmètica, l'àlgebra i la geometria. Efectivament, en l'àmbit de les relacions d'idees és absolutament impossible que, per exemple, si $a=b$ i $b=c$, llavors a sigui diferent de c. Quan podem establir racionalment una connexió causal, llavors podem establir legítimament que aquesta connexió es donarà sempre.

Contràriament, quan únicament percebem la conjunció sense connexió causal, llavors no podem establir legítimament que aquesta conjunció vagi a donar-se sempre, perquè, en fer-ho, estaríem suposant que el futur necessàriament serà com el passat.

4. Compareu la concepció de Hume del coneixement empíric (o coneixement pels sentits) amb una altra concepció del coneixement empíric que es pugui trobar en la història del pensament. [2 punts]

Les respostes apareixen en l'esquema següent: Comparació entre Hume i Descartes.

Punts en comú:

Hume: El segon gran principi de l'empirisme clàssic estableix que totes les nostres representacions es fonamenten en l'experiència.

Dos arguments:

1) Tot pensament és vinculable en última instància a idees tan simples com les copiades d'un sentiment o estat d'ànim precedent.

2) Un home no és capaç de formar-se una idea d'alguna cosa que no hagi experimentat.

Descartes: *L'origen de les idees és a l'exterior.*

Un argument:

- 1) *Si tenim en compte que ens sembla que amb total evidència els continguts de la ment ens vénen de fora, i si tenim en compte que Déu no ens enganya en aquelles coses que percebem clarament i diferentment, llavors es dedueix que l'origen de les idees és a l'exterior*

Diferències:

Hume: *No existeix ni una sola idea innata o a priori*

Descartes: *Existeix una idea innata, que és la de Déu.*

Model redactat de resposta:

Un dels grans principis de l'empirisme clàssic, representat aquí per Hume, és aquell segons el qual totes les nostres representacions es fonamenten en l'experiència, és a dir, que no hi ha res en la nostra ment que no hagi passat prèviament pels nostres sentits, que no existeixen les idees innates o a priori.

En primer lloc, Hume argumenta en defensa d'aquesta principi que, en última instància, sempre és possible vincular tot pensament a una idea tan simple com la copiada d'un sentiment o estat d'ànim, on tot sentiment o estat d'ànim és el resultat de fenòmens exteriors que ens afecten, és a dir, que són el resultat d'alguna experiència.

En segon lloc, Hume estableix que un home no és capaç de formar-se una idea d'alguna cosa que no hagi experimentat. Això es fa ben pales en el fet que, per exemple, un cec no és capaç de formar-se la idea de cap color. No existeixen, per tant, per a Hume idees innates o a priori: tota idea procedeix en última instància de l'experiència.

D'altra banda, la filosofia de Descartes pot, en aquest sentit, vincular-se gairebé completament a la filosofia de Hume.

Efectivament, Descartes considera que, si tenim en compte que amb total evidència ens sembla que els continguts de la ment ens vénen de fora, i si tenim en compte, igualment, que Déu no ens enganya sobre aquelles coses que percebem clarament i diferentment, llavors hem de reconèixer que l'origen de les idees és a l'exterior.

No obstant això, Descartes entén, a diferència de Hume, que existeix una sola idea innata, i aquesta idea és la idea de Déu.

5. **Creieu que Hume té raó quan defensa que no es pot demostrar racionalment que el futur s'ha d'assemblar al passat? Raoneu la resposta. [2 punts]**

Les respostes apareixen en l'esquema següent:

- *En l'àmbit de les relacions d'idees, això és, per als objectes de l'aritmètica, l'àlgebra i la geometria, és possible establir connexions causals.*
- *Les connexions causals han de ser enteses com a connexions necessàries, és a dir, com a connexions que no poden no donar-se, com a connexions demostrades.*

- *Es diu d'alguna cosa que esta demostrada quan és impossible que es doni el seu contrari. Exemple: (si $a=b$ i $b=c$, llavors $a=c$). Aquest sil·logisme és necessàriament cert i esta demostrat perquè és impossible que (si $a=b$ i $b=c$, llavors a sigui diferent de c).*
- *Les veritats demostrades són veritats universals valides per a tot temps. Així, el sil·logisme que hem presentat com a exemple és vertader ara i en el futur.*
- *D'aquesta manera, podem dir que, pel que fa a les connexions causals necessàries, el futur no serà diferent del passat.*
- *Ara bé, és imprescindible precisar que la universalitat d'una connexió necessària no es fonamenta en el pressupòsit que el futur serà com el passat, el sil·logisme il·lustrador que hem proposat no és vertader per sempre perquè el futur sigui com el passat, sinó perquè és racionalment impossible que es doni el seu contrari.*
- *Respecte a les qüestions de fet, no és possible establir necessitat i universalitat perquè no coneixem els poders ocults pels quals A seria la causa de l'efecte B .*
- *Així, que únicament podem predir que A seguirà sent la causa de B perquè sempre s'han donat conjuntament, i perquè suposem que el futur serà com el passat.*
- *No obstant això, el que és, com diria Hume, pot no ser, i seria concebible que A no fóra la causa de B .*

Model redactat de resposta:

En l'àmbit de les relacions d'idees, això és, per als objectes de l'aritmètica, l'àlgebra i la geometria, és possible establir connexions causals, entenent per connexions causals les connexions necessàries, és a dir, connexions que no poden no donar-se i que són, per tant, connexions demostrades.

Es diu d'alguna cosa que esta demostrada quan és impossible que es doni el seu contrari. Per exemple: si $a=b$ i $b=c$, llavors $a=c$. Aquest sil·logisme és necessàriament vertader i esta demostrat perquè és impossible que si $a=b$ i $b=c$, llavors a sigui diferent de c . Les veritats demostrades són veritats universals valides per sempre.

Així, el sil·logisme que hem presentat com a exemple és vertader ara, en el passat i en el futur. D'aquesta manera, podria dir-se que, pel que fa a les connexions causals necessàries, el futur no serà diferent del passat. Ara bé, és imprescindible precisar que la universalitat d'una connexió necessària no es fonamenta en el pressupòsit que el futur sigui com el passat: el sil·logisme il·lustrador que hem proposat no és vertader per sempre perquè el futur sigui com el passat, sinó perquè és racionalment impossible que es doni el seu contrari.

Respecte a les qüestions de fet, no és possible establir necessitat i universalitat perquè no coneixem els poders ocults pels quals, per exemple, A seria la causa de l'efecte B . Així, que únicament podem predir que A seguirà sent la causa de B perquè sempre s'han donat conjuntament, i perquè suposem que el futur serà com el passat.

No obstant això, el que és, com diria Hume, pot no ser, i seria concebible que A no fóra la causa de B , allà on A i B són fets d'experiència.